

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรเป็นกลุ่มเยาวชนหญิงที่กระทำผิดและพักอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ มีอายุระหว่าง 14-18 ปี จำนวน 27 คน โดยคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ ไม่เคยได้รับการฝึกฝน การส่งเสริม ความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตนอย่างเป็นทางการมาก่อน ไม่มีปัญหาในการเห็น การได้ยิน การใช้ภาษาพูดและสามารถอ่านออกเขียนหนังสือได้

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นเยาวชนหญิงที่กระทำผิดกฎหมายที่พักอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ มีคะแนนคุณค่าแห่งตนต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ย คือ 29.13 คะแนน จำนวน 17 คน แล้วสอบถามความสนใจจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก ออกมาจำนวน 12 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง ด้วยวิธีการจับฉลากอีกครั้งหนึ่งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 6 คน รายละเอียดและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 สํารวจเยาวชนหญิงที่กระทำผิดที่พักรอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ ที่มีคุณสมบัติครบตามที่กำหนดมีจำนวน 27 คน

2.2 อธิบายวิธีการตอบแบบสำรวจคุณค่าแห่งตนและแบบสำรวจภาวะซึมเศร้าในเยาวชนหญิงที่กระทำผิดทราบ

2.3 นำแบบสำรวจมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้ค่าคะแนนเฉลี่ย 29.13 คะแนนผู้ที่มิคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยมีจำนวน 17 คน

2.4 นำเยาวชนหญิงที่กระทำผิดจำนวน 17 คน ทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก ให้เหลือเยาวชนหญิง จำนวน 12 คน

2.5 ทำการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง ด้วยการจับฉลาก เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 6 คน

2.6 อธิบายให้ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทราบถึงวิธีการทดลองโดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตนส่วนกลุ่มควบคุมเรียนตามวิธีปกติของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองผู้วิจัยจะฝึกโปรแกรมให้กับกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง คือ โปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชนิดคือ
 - 2.1 แบบสำรวจคุณค่าแห่งตน
 - 2.2 แบบสำรวจภาวะซึมเศร้า

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย
 - 1.1 โปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตน
 - 1.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณค่าแห่งตน เพื่อเป็นแนวทางกำหนดขั้นตอนการสร้างโปรแกรมอย่างเหมาะสม
 - 1.1.2 สร้างโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตนตามกรอบแนวคิดของคูเปอร์สมิธ ที่เชื่อว่าคุณค่าแห่งตนเป็นการที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองแล้วแสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเองซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและท่าทางที่บุคคลนั้นแสดงออกมา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตนตามจุดมุ่งหมายและนิยามศัพท์เฉพาะประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทั่วไป ด้านสังคมและเพื่อน ด้านครอบครัว ด้านโรงเรียนและนำมากำหนดเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เยาวชนได้รู้จัก การมองโลกในแง่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก เป็นที่พึ่งของตนเองและผู้อื่นได้ มีความพึงพอใจในชีวิตปัจจุบันของตนและเกิดความพอใจที่สามารถเป็นที่รักและมีความสำคัญต่อคนรอบข้าง ตลอดจนเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่นในสังคม

ได้รับความรักและการยอมรับจากพ่อแม่ รวมถึงความพอใจในบรรยากาศภายในครอบครัว เป็นที่ภาคภูมิใจและสามารถปฏิบัติตนได้ตามความปรารถนาของพ่อแม่ ประสบความสำเร็จและพึงพอใจในผลการเรียน ได้รับการยอมรับจากเพื่อนๆ และครู นำโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตนให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.แก้วตา คณะวรรณ และ นายแพทย์ยุคล กาญจนรักษ์ ตรวจสอบในเรื่องการสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย นิยามศัพท์เฉพาะ และผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.1.3 นำโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตนที่สร้างไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดแจ้งพรหมนคร (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา) อำเภอเมืองจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 6 คน เพื่อหาข้อบกพร่องตลอดจนวิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในกิจกรรมของโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตน พบว่า วิธีการและระยะเวลาที่กำหนดไว้เหมาะสม จึงนำมาใช้กับกลุ่มทดลอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสำรวจคุณค่าแห่งตน

2.1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าแห่งตน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสำรวจ

2.1.2 ผู้วิจัยแปลแบบสำรวจคุณค่าแห่งตนของ คูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1984) ร่วมกับดัดแปลงแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองที่ รองศาสตราจารย์ ดร.แก้วตา คณะวรรณ ใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา แบบสำรวจคุณค่าแห่งตนแบ่งพฤติกรรมคุณค่าแห่งตนเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านตนเองทั่วๆ ไป ด้านสังคมและเพื่อน ด้านครอบครัว และด้านโรงเรียน

2.1.2.1 ด้านทั่วๆ ไป จำนวน 26 ข้อ เป็นข้อความที่ให้ผู้ตอบประเมินคนในเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับตนเอง เช่น ลักษณะทางกายภาพของตนเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น ความรู้สึกที่มีต่อตนเองในเรื่องความเชื่อมั่น การตัดสินใจ การปรับตัว เป็นต้น ประกอบด้วยข้อ 1, 3, 4, 7, 10, 12, 13, 15, 18, 19, 24, 25, 27, 30, 31, 34, 35, 38, 39, 43, 47, 48, 51, 55, 56, 57

2.1.2.2 ด้านสังคมและเพื่อน จำนวน 8 ข้อ เป็นข้อความที่ให้ผู้ตอบประเมินคนในด้านความเป็นที่นิยมชื่นชอบและยกย่องในหมู่เพื่อนฝูง ครอบครัว หรือบุคคลที่ให้ความสำคัญต่อตนประกอบด้วยข้อ 5, 8, 14, 21, 28, 40, 49, 52

2.1.2.3 ด้านครอบครัว จำนวน 8 ข้อ เป็นข้อความที่ให้ผู้ตอบประเมินคนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพ่อแม่ พี่น้อง ชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว การรับรู้ความรู้สึกที่พ่อแม่มีต่อตนเอง เช่น การเข้าใจ ความคาดหวัง การได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่ เป็นต้น ประกอบด้วยข้อ 6, 9, 11, 16, 20, 22, 29, 44

2.1.2.4 ด้านโรงเรียน จำนวน 8 ข้อ เป็นข้อความที่ให้ผู้ตอบประเมินผลในด้านการปรับตัวที่โรงเรียน การมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนในชั้นเรียน การประสบความสำเร็จ ความพอใจในผลการเรียน เป็นต้น ประกอบด้วยข้อ 2, 17, 23, 33, 37, 42, 46, 54

2.1.2.5 ด้านสำรวจความจริงใจของผู้ตอบ มี 8 ข้อ ได้แก่ข้อ 26, 32, 36, 41, 45, 50, 53, 58

2.1.3 นำแบบสำรวจ มาปรับปรุงแก้ไขภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.4 นำแบบสำรวจที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรีจำนวน 30 คน แบบสำรวจมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ข้อคำถามทางบวกมี 18 ข้อ ถ้าตอบ “ใช่” ให้ 1 คะแนน ตอบ “ไม่ใช่” ให้ 0 คะแนน ข้อคำถามทางลบมี 32 ข้อ ถ้าตอบ “ใช่” ให้ 0 คะแนน ตอบ “ไม่ใช่” ให้ 1 คะแนน และมีข้อคำถามที่สำรวจความจริงใจในการตอบ 8 ข้อ ถ้าตอบ “ใช่” ให้ 1 คะแนน คะแนนส่วนนี้ไม่นำมาคิดคะแนนรวม แต่ถ้าได้คะแนนจากข้อคำถามที่วัดความจริงใจในการตอบมากกว่า 4 คะแนนจะไม่นำแบบสำรวจนั้นมาคิดคะแนน

2.1.5 นำคะแนนแบบสำรวจที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่น .83

2.2 แบบสำรวจอาการซึมเศร้า

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินอาการซึมเศร้าได้แก่ แบบสำรวจ CES-D (Center for Epidemiologic Studies – Depression scale) ฉบับภาษาไทยที่ อูมาพร ตรังคสมบัติ และศุติศลิขนะลิขิตกุล (2539) ได้ใช้ในการคัดกรองภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่กระทำผิด ลักษณะของแบบสำรวจประกอบด้วยข้อความ 20 ข้อ จะถามถึงความนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึก พฤติกรรม และอาการทางกายที่เกิดขึ้น เป็นจำนวนวัน / สัปดาห์ ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา

2.2.1 ลักษณะของแบบสำรวจอาการซึมเศร้า ซีอีเอส – ดี (CES - D) เป็นแบบสำรวจภาวะซึมเศร้าที่สถาบันสุขภาพจิตแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (National Institute of Mental Health) ปรับปรุงและรวบรวมจากแบบสอบถามภาวะซึมเศร้าที่ใช้กันแพร่หลายของ เบ็คก, เรสกินท์, และซุงค์ (Beck, 1973; Raskin, 1969; Zung, 1965 cited in Beck, 1973) และเอ็มเอ็มพีไอ (MMPI : Minnesota Multiphasic Personality Inventory) ประกอบด้วยกลุ่มอาการเศร้า 4 กลุ่มคือ

2.2.2.1 กลุ่มความนึกคิด (cognitive beliefs) มี 7 ข้อ ได้แก่ หงุดหงิด ความดี สมารถ ความหวัง ความล้มเหลว ผู้คนไม่มีเป็นมิตร และไม่มีใครชอบ

2.2.2.2 กลุ่มพฤติกรรม (behavioral manifestation) มี 2 ข้อ ได้แก่ พุคคฺยน้อย ร้องไห้

2.2.2.3 กลุ่มอารมณ์ความรู้สึก (affective feeling) มี 7 ข้อ ได้แก่ ห่มน้ยมอง หดหู่ หวาดกลัว อ้างว้าง สนุกสนาน ไม่มีความสุข คนดีพอๆ กับคนอื่น

2.2.2.4 กลุ่มอาการทางกาย (somatic disturbance) มี 4 ข้อ ได้แก่ เรื่องอาหาร ผื่นใจ นอนไม่หลับ และอ่อนเพลียเพลียแรง

คำถามแบ่งเป็นคำถามทางบวก (positive) 4 ข้อ ได้แก่ ความดี ความหวัง ความสุข ความสนุกสนาน และคำถามทางลบ (negative) มี 4 ระดับ ดังนี้คือไม่เคยเลย (คะแนน 0) นานๆ ครั้ง (คะแนน 1) ค่อนข้างบ่อย (คะแนน 2) และบ่อยๆ (คะแนน 3) ส่วนคำถามในทางบวกมี (positive) 4 ข้อ ได้แก่ ข้อ 4,8,12,16 การให้คะแนนตรงกันข้ามกับที่กล่าวมา คะแนนรวมมีทั้งหมดตั้งแต่ 0 ถึง 60 (Redlaff, 1997 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ, 2536) มีรายละเอียดดังนี้

บ่อยๆ	หมายความว่า ความรู้สึกนั้นเกิดขึ้น 5-7 วัน
ค่อนข้างบ่อย	หมายความว่า ความรู้สึกนั้นเกิดขึ้น 3-4 วัน
นานๆ ครั้ง	หมายความว่า ความรู้สึกนั้นเกิดขึ้น 1-2 วัน
ไม่เคย	หมายความว่า ความรู้สึกนั้นไม่เคยเกิด

2.2.2 นำแบบสำรวจภาวะซึมเศร้า ซีอีเอส-ดี (CES-D) ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับเยาวชนหญิงที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรีจำนวน 30 คน

2.2.3 นำคะแนนแบบสำรวจภาวะซึมเศร้า ซีอีเอส-ดี (CES-D) ที่ได้มานำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นตามวิธีการของคอนบัท (Conbach's Alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .89

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research design) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตนที่มีต่อคุณค่าแห่งตนและภาวะซึมเศร้าของเยาวชนหญิงที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 12 คน ทำการวิจัยโดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองสองตัวประกอบแบบวัดซ้ำหนึ่งตัวประกอบ (two-factor experiment with repeated measures on one factor) (Winer, Brown, & Michels, 1991, p. 509)

ตารางที่ 3 แบบแผนการทดลอง

	<i>b1</i>	<i>b2</i>	<i>b3</i>
<i>a1</i>	<i>G1</i>	<i>G1</i>	<i>G1</i>
<i>a2</i>	<i>G2</i>	<i>G2</i>	<i>G2</i>

เมื่อ <i>a1</i>	แทน	กลุ่มทดลอง
<i>a2</i>	แทน	กลุ่มควบคุม
<i>b1</i>	แทน	ระยะก่อนการทดลอง
<i>b2</i>	แทน	ระยะหลังการทดลอง
<i>b3</i>	แทน	ระยะติดตามผลการทดลอง
<i>G1</i>	แทน	กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตน
<i>G2</i>	แทน	กลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตน

วิธีดำเนินการทดลอง

มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาถึงผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขั้นดำเนินการทดลองแบ่งเป็น 4 ระยะคือ

2.1 ระยะก่อนการทดลอง เริ่มตั้งแต่วันที่ 31 กรกฎาคม 2545 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเยาวชนหญิงที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ ตามเกณฑ์ที่กำหนดและสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยจำนวน 27 คน ให้เยาวชนหญิงตอบแบบสำรวจคุณค่าแห่งตนและแบบสำรวจภาวะซึมเศร้า ซึ่งนำคะแนนแบบสำรวจคุณค่าแห่งตนที่ต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 29.13 ได้จำนวน 17 คน ทำการสุ่มอย่างง่ายให้เหลือเยาวชนหญิงจำนวน 12 คน ทำการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งแบ่งเยาวชนหญิงออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 12 กลุ่มละ 6 คน

2.2 ระยะการทดลอง เริ่มดำเนินการทดลองตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2545 ถึงวันที่ 16 กันยายน 2545 ใช้เวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน (วันจันทร์ถึงวันศุกร์) ใช้เวลาครั้งละ 40-60 นาที สถานที่ทดลองคือห้องให้คำปรึกษาของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์

2.3 ภายหลังจากทดลอง ให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสำรวจคุณค่าแห่งตน และแบบสำรวจภาวะซึมเศร้าทันทีหลังสิ้นสุดโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตน วันที่ 16 สิงหาคม 2545

2.4 ระยะติดตามผล ห่างจากระยะหลังการทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ (วันที่ 17-30 สิงหาคม พ.ศ. 2545) ตรงกับวันที่ 30 สิงหาคม 2545 ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจคุณค่าแห่งตน และภาวะซึมเศร้าฉบับเดิมใช้วัดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เช่นเดียวกับ ระยะก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

3. นำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (repeated – measures analysis of variance : one between – subjects variable and within – subject variable) (Howell, 1997, p. 458) และตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยภาษา Q Basic ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม (อาจารย์ประจำภาควิชา และวัดผลการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา) และเมื่อพบความแตกต่างทำการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีทดสอบรายคู่แบบ นิวแมนคูลส์ (Newman – Keuls produre)